

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 18. prosinca 2024.

Analiza presude

Šplajt protiv Hrvatske
br. zahtjeva 963/18

članak 10. Konvencije – sloboda izražavanja
članak 6. Konvencije – pravo na nepristran sud
– pravo na suđenje u razumnom roku

*Sloboda izražavanja nije povrijeđena izvanrednim otkazom
zbog iznošenja ozbiljnih optužbi protiv poslodavca u medijima*

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), zasjedajući u odboru od 3 suca, 9. travnja 2024. objavio je presudu kojom je proglasio očigledno neosnovanim podnositeljev prigovor da mu je povrijeđena sloboda izražavanja (članak 10.) kao i prigovor da mu je povrijeđeno pravo na nepristran sud (članak 6. st. 1.), ali je utvrdio da je podnositelju povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku zajamčeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Podnositelj zahtjeva radio je kao voditelj pravnih poslova u trgovačkom društvu U. Dva dnevna lista objavila su članke u kojima je navedeno da je društvo U. kršilo prava svojih zaposlenika, da direktor društva nije imao vremena za zaposlenike te da su dva rukovoditelja društva i sindikalni povjerenik bili uključeni u kriminalne aktivnosti na štetu društva. Izvor tih informacija bili su oštećeni zaposlenici društva, a podnositelj zahtjeva je potkrijepio njihove izjave vlastitim informacijama i dokumentima. Zbog navedenih izjava medijima podnositelj je dobio izvanredni otkaz uz obrazloženje da je namjerno prenio neistinite podatke o stanju u trgovačkom društvu U. i time nanio veliku štetu ugledu tog društva. Uslijedio je dugotrajan parnični postupak pred Općinskim sudom u Osijeku u kojem je podnositelj osporavao zakonitost izvanrednog otkaza. Društvo U. je podnijelo protutužbu tražeći sudski raskid ugovora o radu jer nastavak radnog odnosa podnositelja u tome trgovačkom društvu više nije bio moguć. Općinski sud je presudio u korist podnositelja uz obrazloženje da je on, ostvarujući svoju slobodu izražavanja, otkrio informacije od javnog interesa u svrhu informiranja javnosti o nepravilnostima u društvu U. čiji su članovi i osnivači Grad Osijek te nekoliko manjih općina. S druge strane, društvo U. nije dokazalo netočnost podnositeljevih izjava. Istovremeno, Općinski sud je prihvatio protutužbeni zahtjev društva U. i raskinuo ugovor o radu. Županijski sud u Osijeku je preinačio prvostupanjsku presudu, smatrajući da je izvanredni otkaz bio opravdan zbog negativnog prikaza društva U. u medijima. Vrhovni sud je odbio reviziju podnositelja kao neosnovanu. Podnositelj je u ustavnoj tužbi tvrdio da mu je povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja i pravo na nepristran sud jer je nakon njegova otkaza na njegovo radno mjesto u društvu U. zaposlena kći predsjednika Županijskog suda u Osijeku i jer je i sam predsjednik u prošlosti bio zaposlenik tog društva. Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu podnositelja kao neosnovanu. Nakon izvanrednog otkaza, podnositelj je podnio kaznenu

prijavu u vezi s kriminalnim aktivnostima u društvu U. Istraga povodom prijave je zatvorena jer informacije prikupljene policijskim izvidima nisu ukazivale na sumnju da je počinjeno kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti.

Pozivajući se na članke 10. i 6. Konvencije, podnositelj zahtjeva je pred Europskim sudom tvrdio da mu je povrijeđena sloboda izražavanja, te pravo na nepristran sud i suđenje u razumnom roku.

Članak 10. Konvencije

Europski sud je utvrdio da je izvanredni otkaz podnositeljeva ugovora o radu zbog njegove komunikacije s medijima predstavljao miješanje u njegovu slobodu izražavanja.

Je li miješanje bilo propisano zakonom i je li težilo ostvarenju legitimnog cilja?

Miješanje se temeljilo na mjerodavnoj odredbi Zakona o radu¹ (čl.114.) i stoga je bilo zakonito. Težilo je legitimnom cilju zaštite ugleda ili prava drugih, odnosno poslovnog ugleda i interesa društva U.

Je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“, odnosno razmjerno cilju koji se težilo ostvariti?

U predmetima koji se odnose na slobodu izražavanja na radnom mjestu, od domaćih sudova se očekuje da odvagnu suprotstavljena prava ili interese zaposlenika i poslodavca u skladu s kriterijima utvrđenima u sudskoj praksi Europskog suda ([Halet protiv Luksemburga](#)² [VV], br. 21884/18, stavci 114. i 171. – 205., 14. veljače 2023.).

U predmetu [Guja protiv Moldavije](#) ([VV] br. 14277/04, stavci 73. – 78., ECHR 2008) Europski sud je utvrdio šest sljedećih kriterija za ocjenjivanje razmjernosti miješanja u slobodu izražavanja zviždača:

- i. jesu li bili dostupni alternativni načini za otkrivanje informacija,
- ii. javni interes za otkrivene informacije,
- iii. vjerodostojnost otkrivenih informacija,
- iv. štetni učinci otkrivanja informacija,
- v. motiv za otkrivanje informacija, odnosno je li zviždač postupao u dobroj vjeri,
- vi. težina sankcije.

Budući da domaći sudovi u podnositeljevom predmetu nisu proveli test vaganja u skladu s navedenim kriterijima, Europski sud je odlučio sam provesti taj test. Provodeći test, utvrdio je sljedeće:

i. Podnositelju su bili dostupni alternativni načini za otkrivanje informacija o nepravilnostima i kriminalnim aktivnostima u društvu U., poput podnošenja kaznene prijave. Međutim, podnositelj je podnio kaznenu prijavu tek nakon što je dobio otkaz.

ii. Otkrivanje spornih informacija, ako su bile vjerodostojne, bilo je u javnom interesu.

¹ Članak 114. Zakon o radu ("Narodne novine", br. 137/04).

² Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#)

iii. Podnositeljeve optužbe sadržavale su konkretne činjenične navode koje je bilo moguće dokazati. Međutim, otkrivene informacije se ne mogu smatrati vjerodostojnima jer podnositelj zahtjeva nije pružio nikakve dokaze za te navode, a državni odvjetnik nije utvrdio da postoji sumnja da je počinjeno kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti.

iv. Sporne informacije su bile iznesene u dva visokotiražna dnevna lista i stoga su nedvojbeno bile štetne za poslovni ugled i interese poslodavca kao i za ugled dotičnih rukovodećih članova društva.

v. Sadržaj i ton podnositeljevih izjava koje nisu bile činjenično utemeljene, kao i činjenica da je kaznenu prijavu podnio tek nakon otkaza, ukazuju na to da otkrivanje informacija nije bilo motivirano željom za informiranjem javnosti o nepravilnostima, već osobnim nezadovoljstvom.

vi. Otkaz ugovora o radu bio je teška sankcija za podnositeljevo postupanje.

Uzimajući u obzir ova utvrđenja, bez obzira na činjenicu da je izvanredni otkaz bio teška sankcija za podnositelja, Europski sud je zaključio da je miješanje u podnositeljevu slobodu izražavanja bilo razmjerno legitimnom cilju zaštite poslovnog ugleda i interesa društva U. kojemu se težilo. Stoga je miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu” u smislu stavka 2. članka 10. Konvencije.

Slijedom navedenog, Europski sud je odbacio podnositeljev prigovor o povredi slobode izražavanja kao očigledno neosnovan.

Članak 6. stavak 1. Konvencije

Podnositeljev prigovor o nedostatku nepristranosti Županijskog suda u Osijeku također je odbačen kao očigledno neosnovan. Naime, Europski sud je utvrdio da je predsjednik tog suda bio zaposlen u društvu U. davne 1983. godine, dok je njegova kći ondje počela raditi približno pet mjeseci nakon otkaza podnositeljeva ugovora o radu, ali ne na njegovom radnom mjestu kako je tvrdio.

Dodatno, predsjednik Županijskog suda u Osijeku nije sudjelovao u vijeću koje je odlučivalo o podnositeljevoj žalbi i ništa ne upućuje na to da članovi vijeća nisu bili dovoljno neovisni o njemu kao predsjedniku suda. S tim u vezi, Europski sud je podsjetio da sukladno hrvatskom pravu predsjednici sudova ne mogu utjecati na izbor sudaca izvjestitelja ili na sastav vijeća te da ovlasti predsjednika sudova nisu u suprotnosti s unutarnjom neovisnošću sudaca niti na nju imaju „obeshrabrujući” učinak ([Parlov-Tkalčić protiv Hrvatske](#), br. 24810/06, stavci 78. – 97., 22. prosinca 2009.).

Ocjenjujući prigovor o prekomjernoj duljini trajanja postupka pred Ustavnim sudom, Europski sud je presudio da je došlo do povrede prava na suđenje u razumnom roku jer je ustavnosudski postupak trajao tri godine i deset i pol mjeseci.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.